

**XÂY DỰNG VÀ PHÁT TRIỂN CÁC KỸ NĂNG CHO SINH VIÊN
THÔNG QUA PHIÊN TÒA GIẢ ĐỊNH THỰC TIỄN TẠI
TRƯỜNG ĐẠI HỌC LUẬT, ĐẠI HỌC HUẾ**

LÊ ĐÌNH BẢO*

NGÔ THỊ LIỄU**

BÙI VĂN CHÍ***

Ngày nhận bài: 25/08/2023

Ngày phản biện: 21/09/2023

Ngày đăng bài: 30/09/2023

Tóm tắt:

Tại Trường Đại học Luật, Đại học Huế hoạt động xây dựng và phát triển kỹ năng cho sinh viên luôn được chú trọng. Đặc biệt là các kỹ năng nghề nghiệp thông qua phiên tòa giả định luôn được Nhà trường quan tâm và tạo điều kiện cho sinh viên tiếp cận nhằm hình thành các kỹ năng cho sinh viên đáp ứng được nhu cầu thực tiễn của xã hội. Tuy nhiên, trên thực tế hiện nay, các kỹ năng được hình thành thông qua phiên tòa giả định của sinh viên chưa đạt hiệu quả và chưa phát huy được hết các kỹ năng mà phiên tòa giả định mang lại. Từ những vấn đề trên, nhóm nghiên cứu phân tích, nêu ra một số định hướng và giải pháp hoàn thiện để góp phần xây dựng và phát triển kỹ năng cho sinh viên thông qua phiên tòa giả định tại Trường Đại học Luật, Đại học Huế.

Từ khóa:

Kỹ năng; kỹ năng nghề nghiệp; phiên tòa giả định.

Abstract:

Hue University's Law School places a strong emphasis on building and developing students' skills, especially their professional competencies through mock trials. The school actively facilitates these simulated sessions to equip students with skills that align with the practical needs of society. However, the skills students currently acquire from these mock trials have not been fully effective or reflective of the potential benefits such experiences can offer. Given these challenges, our research team has analyzed the situation and proposes several strategies and solutions to enhance the skill-building process through mock trials at the University of Law, Hue University.

Keywords:

Skills; professional skills; mock trial.

* Sinh viên Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: ledinhbao202@gmail.com

** Sinh viên Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: ngothilie310@gmail.com

*** Sinh viên Trường Đại học Luật, Đại học Huế; Email: chi20a5020392@hul.edu.vn

• Ghi chú: Tài bài viết toàn văn tại địa chỉ: <http://tapchi.hul.edu.vn>.

1. Đặt vấn đề

Đối với các cơ sở giáo dục đại học về lĩnh vực pháp luật nói chung và Trường Đại học Luật, Đại học Huế nói riêng, việc xây dựng và phát triển các kỹ năng nghề nghiệp cho sinh viên là nhiệm vụ quan trọng và cần thiết hiện nay. Trong quá trình học tập việc áp dụng lý thuyết vào thực hành đang khiến nhiều sinh viên ra trường cảm thấy ngỡ ngàng khi bắt đầu công việc trong thực tế, gây nhiều khó khăn không chỉ đối với bản thân sinh viên mà còn đối với nhà tuyển dụng vì họ phải mất một khoảng thời gian để đào tạo, hướng dẫn lại về phần kỹ năng khi giải quyết những vụ việc trên thực tế. Vì vậy, việc trang bị kỹ năng để áp dụng kiến thức vào giải quyết tình huống thực tiễn là rất quan trọng.

Nhằm mục tiêu nâng cao chất lượng đào tạo Trường Đại học Luật, Đại học Huế đã tổ chức thực hiện mô hình “*Phiên tòa giả định*” kết hợp với việc giảng dạy trên giảng đường, đây là cách thức giúp sinh viên trau dồi các kỹ năng nghề nghiệp trong lĩnh vực pháp luật sau khi ra trường để phù hợp với lĩnh vực, nghề nghiệp chuyên môn. Tuy nhiên, trên thực tế hiện nay sinh viên còn rất nhiều hạn chế về mặt kỹ năng. Chính vì vậy, việc xây dựng kỹ năng đặc thù của hoạt động tham gia phiên tòa giả định do nhà trường tổ chức là rất quan trọng, đảm bảo hoàn thiện bản thân của mỗi cá nhân sinh viên.

2. Khái quát về các kỹ năng cho sinh viên và sự cần thiết phải xây dựng kỹ năng cho sinh viên thông qua phiên tòa giả định

Ngoài kiến thức chuyên môn, cần phải nâng cao kỹ năng cho bản thân, đây chính là điều kiện cần nhưng hiện nay nhiều sinh viên lại thiếu sót. Vì vậy, xây dựng kỹ năng cho sinh viên là việc rất cần thiết và quan trọng vì nó đem lại nhiều lợi ích cho sự phát triển và thành công trong tương lai. Vậy kỹ năng là gì? Theo tác giả Thái Duy Tiên: “*Kỹ năng chính là sự ứng dụng kiến thức trong hoạt động*” hay Theo L.Đ.Lêvitôv: “*Kỹ năng là sự thực hiện có kết quả một động tác nào đó hay một hoạt động phức tạp hơn bằng cách lựa chọn và áp dụng những cách thức đúng đắn, có tính đến những điều kiện nhất định*”¹. Chung quy lại “*Kỹ năng là một hoạt động hay tập hợp các yếu tố được đúc kết rút ra trong quá trình học tập, trong các trường trình chính khóa hay ngoại khóa tại nhà trường*”. Đối với sinh viên nói chung và sinh viên luật nói riêng, kỹ năng là một nền tảng quan trọng trong học tập và được thể hiện rõ nhất sau khi sinh viên tốt nghiệp ra trường làm việc tại các cơ quan nhà nước hay tại các doanh nghiệp.

¹ “*Kỹ năng nghề nghiệp là gì? Vai trò của kỹ năng*”, <https://khoaluantotnghiep.com/khai-niem-ky-nang-la-gi/>, truy cập ngày 10/07/2023;

Phiên tòa giả định (*mô phỏng phiên tòa*) là một phương pháp đào tạo và thảo luận phổ biến trong lĩnh vực pháp lý, cho phép sinh viên được tham gia tái hiện lại một phiên tòa thật nhằm mục đích tuyên truyền pháp luật người nghe; ngoài ra, phiên tòa giả định còn là một hoạt động mang tính học thuật tạo ra môi trường học tập giúp sinh viên nâng cao kiến thức và rèn luyện các kỹ năng.

Phiên tòa giả định giúp sinh viên luật được thực hành thực tế. Khi tham gia phiên tòa giả định, sinh viên biết cách áp dụng kiến thức học tập trên lớp vào môi trường thực tế để thực hành. Điều này giúp sinh viên hiểu rõ hơn về quy trình xét xử của tòa án, các quy định của pháp luật một cách mềm dẻo, không khô cứng như trên lớp, và biết cách thức giải quyết vấn đề. Sinh viên sẽ phải đứng trước đám đông nên từ đó rèn luyện được kỹ năng giao tiếp, bao gồm việc thuyết phục, tranh luận và trình bày ý kiến một cách rõ ràng, logic trước phiên tòa, giúp sinh viên tự tin hơn trong việc chứng minh và bảo vệ quan điểm của mình.

Phiên tòa giả định giúp sinh viên nâng cao khả năng tư duy phản biện và lý luận. Tham gia phiên tòa giả định yêu cầu sinh viên phải suy nghĩ, tư duy logic và có khả năng phản biện trước các lập luận của phía đối phương; vì thế sinh viên phải xây dựng và trình bày lập luận pháp lý một cách rõ ràng và có căn cứ, từ đó cải thiện và phát triển kỹ năng tư duy phản biện và lý luận của mình.

Trong phiên tòa giả định, sinh viên thường sẽ được phân công vào các vai trò khác nhau, chẳng hạn như Luật sư, Kiểm sát viên, Bị cáo, Thẩm phán,... Vì vậy giúp sinh viên học cách làm việc nhóm, cộng tác với nhau để giải quyết vấn đề được đặt ra. Từ đó có thể thấy rằng, phiên tòa giả định mang lại rất nhiều lợi ích trong việc xây dựng kỹ năng cho sinh viên ngành luật. Tham gia phiên tòa giả định không những giúp sinh viên trải nghiệm thực tế mà còn giúp sinh viên phát triển các kỹ năng mềm và kỹ năng chuyên môn.

Để tổ chức một phiên tòa giả định thường gồm các bước sau:

- Bước 1

Việc lựa chọn nội dung vụ án là một bước rất quan trọng trong việc hình thành, xây dựng đề cương vụ án và phân các vai diễn. Nội dung vụ án gắn liền với mục tiêu của bài học, của môn học hoặc từ các tình huống điển hình trong thực tế nhằm đáp ứng hai điều kiện cần và đủ cho sinh viên, đó là kiến thức từ phiên tòa giả định và kỹ năng được rút ra từ phiên tòa giả định đó.

Để chuẩn nội dung vụ án sinh viên cần xây dựng được các tình huống kịch hấp dẫn, phù hợp nhằm thu hút người nghe, bằng cách:

Chọn chủ đề hấp dẫn: cần phải chọn một chủ đề thú vị, hấp dẫn và gần gũi với người xem, chủ đề này thường xuất phát trong cuộc sống, mang tính thời sự, phổ biến.

Xây dựng câu chuyện: sau khi chọn được chủ đề phù hợp, sinh viên xây dựng một câu chuyện quanh nó, câu chuyện cần có cấu trúc rõ ràng, có khởi đầu, phát triển và kết thúc thú vị.

Tạo ra các nhân vật độc đáo: để thu hút người nghe, cần tạo ra các nhân vật đặc biệt, có tuổi tác, công việc khác nhau, mang tính cách riêng, phù hợp với câu chuyện

Sử dụng ngôn ngữ hấp dẫn: nên sử dụng ngôn ngữ vui nhộn, các cách nói vui, sống động, sáng tạo để tạo điểm nhấn cho câu chuyện lôi cuốn người xem.

Thể hiện cảm xúc và biểu đạt: trong quá trình diễn kịch, các nhân vật cần phải thể hiện cảm xúc một cách tự nhiên, chân thành, sử dụng cử chỉ, giọng điệu để diễn đạt đúng câu chuyện.

- Bước 2:

Tuy là một phiên tòa giả định nhưng cũng cần đáp ứng đầy đủ các thủ tục tố tụng theo đúng quy định của pháp luật như một phiên tòa thật. Trên bối cảnh của vở kịch, sinh viên cần phải đưa ra những ý tưởng để phát triển tình huống của câu chuyện. Tuy nhiên lời thoại như thế nào còn tùy vào khả năng và kiến thức của sinh viên.

Đối với tất cả các phiên tòa giả định từ hình sự, dân sự, hành chính hay kinh doanh thương mại... đều cần phải xây dựng đề cương vụ án và đáp ứng các điều kiện của một phiên tòa hoàn chỉnh. Theo thủ tục tố tụng, một phiên tòa phải đáp ứng các phần thủ tục: phần bắt đầu phiên tòa, phần tranh tụng, phần nghị án, phần tuyên án. Tùy thuộc vào mỗi phiên tòa cần phải xây dựng riêng một đề cương vụ án đảm bảo phiên tòa khi diễn ra kịch tính, hấp dẫn và thu hút được người xem. Cần phải xây dựng đề cương vụ án gắn với thủ tục tố tụng đó là kịch bản tổng thể toàn bộ nội dung vụ án, quyết định đưa vụ án ra xét xử, bản án (*nhóm tòa*), bản cáo trạng, bản luận tội, bản ý kiến giải quyết vụ án, câu hỏi phòng ngừa đối đáp (*nhóm viện kiểm sát*), bản bào chữa, bản luận cứ, câu hỏi dự trừ phát sinh thêm tại phiên tòa (*nhóm luật sư*), xây dựng câu hỏi, cách đối đáp, cách thể hiện tại phiên tòa (*nhóm bị cáo, bị hại, đương sự*).

- Bước 3:

Thông thường đối với phiên tòa giả định chia ra làm bốn nhóm cơ bản đảm bảo các vai cụ thể như sau: nhóm tòa (*bao gồm chức danh Thẩm phán, Hội thẩm nhân dân, Thư ký*

phiên tòa), nhóm Viện kiểm sát, nhóm Luật sư và nhóm những người tham gia tố tụng (bao gồm bị cáo, bị hại, nguyên đơn, bị đơn, người có quyền lợi nghĩa vụ liên quan, người làm chứng).

Từ đó, các nhóm sinh viên chuẩn bị lời thoại cho phù hợp với nội dung kịch bản của từng nhân vật. Sinh viên sử dụng đúng ngôn ngữ, các ngôn ngữ đơn giản, dễ hiểu và đặc biệt là các thuật ngữ chuyên ngành luật. Các sinh viên cần được cung cấp đầy đủ thông tin về vở kịch, đặc biệt là những đoạn mô tả về vai diễn của mình đảm nhận và nghiên cứu tốt vai diễn đó. Việc mô tả vai diễn một cách kỹ càng giúp sinh viên phân biệt được các nhân vật. Nếu một vai có gặp rắc rối nào đó, giảng viên chỉ nên mô tả vấn đề và để tự sinh viên tìm cách giải quyết.

Sinh viên sẽ tìm hiểu trước, chuẩn bị lời thoại và sau đó cùng nhau diễn kịch. Giảng viên phải là người lắng nghe và lưu ý những lỗi mà sinh viên mắc phải có thể là về các kiến thức pháp lý, kỹ năng và cách áp dụng pháp luật, ngôn ngữ ngành luật, v.v... Đây sẽ tư liệu để giảng viên tham khảo và chuẩn bị những bài luyện tập lần sau.

- Bước 4:

Bước này được xem là bước thành bại của phiên tòa giả định. Đánh giá chi tiết được về kịch bản vụ án, phân công vai diễn, kỹ năng thích ứng trong phiên tòa giả định. Để đáp ứng được đầy đủ các thủ tục tố tụng đúng theo quy định của pháp luật về tố tụng cần đảm bảo được hình thức và bố trí phòng xử án. Tiếp đó, là trình tự thủ tục tiến hành phiên tòa như đã phân tích gồm có bốn phần:

Phần thủ tục bắt đầu phiên tòa: thư ký sẽ kiểm tra sự có mặt của những người tham gia phiên tòa và báo cáo. Thẩm phán chủ tọa phiên tòa kiểm tra sự có mặt và vắng mặt của những người được triệu tập, thẩm tra lý lịch tại tòa.

Phần tranh tụng tại phiên tòa: bao gồm thủ tục xét hỏi và thủ tục tranh luận tại phiên tòa. Phần này được tiến hành không giới hạn và được kết thúc khi làm sáng tỏ nội dung vụ án. Đồng nghĩa với việc không được hỏi hay tranh luận những vấn đề đã được làm sáng tỏ tại phiên tòa, tôn trọng ý kiến tranh luận và cần phải chuẩn bị câu hỏi dự liệu và phương án phát sinh. Đây cũng là một kỹ năng hết sức quan trọng trong tranh luận và đặt câu hỏi.

Phần nghị án: Hội đồng xét xử vào phòng nghị án thảo luận và quyết định bản án.

Phần tuyên án: Chủ tọa phiên tòa đọc bản án hoặc một thành viên của Hội đồng xét xử đọc bản án.

Khi kết thúc phiên tòa cần phải có thời gian để tóm tắt lại nội dung câu chuyện, các kiến thức lẫn kỹ năng trong phiên tòa đó, đây là một trong những mục tiêu mà một phiên

tòa giả định luôn hướng tới. Với các bước để thực hiện một phiên tòa giả định, sinh viên phải luôn suy nghĩ, tìm “*chìa khóa*” để giải quyết các vấn đề đó. Khi tham gia vào phiên tòa giả định, sinh viên không những phải chuẩn bị kỹ càng nội dung vụ án, cách diễn phiên tòa mà còn phải học được những gì từ kiến thức đến kỹ năng thông qua phiên tòa giả định đó.

2.1. Kỹ năng xây dựng hồ sơ pháp lý

Khi tham gia phiên tòa, đây là một trong các kỹ năng quan trọng bởi lẽ, hồ sơ vụ án luôn đóng vai trò quan trọng trong quá trình xem xét và giải quyết một vụ án, hồ sơ vụ án chứa đựng tất cả các thông tin của vụ án, được xây dựng qua nhiều trình tự tố tụng nên hồ sơ vụ án thường phức tạp về nội dung và lớn về số lượng các văn bản, tài liệu. Để đảm bảo một hồ sơ vụ án mang tính khoa học, rõ ràng và cụ thể, cần đảm bảo có một số kỹ năng sau: Kỹ năng kiểm tra hồ sơ khởi kiện vụ án, kỹ năng thông báo về việc thụ lý vụ án, kỹ năng yêu cầu và tiếp nhận ý kiến của bị đơn, người có quyền lợi và nghĩa vụ liên quan đến việc giải quyết vụ án, kỹ năng xem xét và chấp nhận yêu cầu phản tố, yêu cầu độc lập của đương sự trong vụ án, kỹ năng xem xét và xử lý việc rút, thay đổi, bổ sung yêu cầu của các đương sự trong vụ án, kỹ năng yêu cầu đương sự viết bản tự khai, kỹ năng thực hiện các biện pháp thu thập chứng cứ theo quy định của pháp luật để xây dựng hồ sơ vụ án ².

Kỹ năng xây dựng hồ sơ vụ án được xem là kỹ năng đặc trưng trong phiên tòa giả định, là một kỹ năng rất quan trọng trong phiên tòa giả định, bởi vì chỉ có trong ngành Luật mới xây dựng hồ sơ vụ án, trong hồ sơ vụ án cần trình bày rất nhiều tài liệu khác nhau liên quan đến vụ án nên đòi hỏi người xây dựng hồ sơ vụ án phải biết cách trình bày và đi tìm, phân tích, đánh giá các bằng chứng, chứng cứ trong vụ án một cách chính xác và logic.

2.2. Kỹ năng lập luận và tranh luận

Kỹ năng lập luận là khả năng một người thể hiện tư duy, ý nghĩ của mình được diễn đạt qua ngôn ngữ (*viết, nói*) nhằm thuyết phục hoặc chứng minh cho người khác thấy ý kiến của mình đưa ra phù hợp, để họ tin tưởng, đồng thuận và nghe theo. Kỹ năng lập luận cần phải có tính khách quan, tính logic và tính pháp lý để đảm bảo lập luận đó khoa học và có tính thuyết phục. Trong phiên tòa giả định, kỹ năng lập luận có một vị trí vô cùng quan trọng. Khi tranh luận trong phiên tòa giả định, kỹ năng lập luận giúp cho sinh viên tham gia có thể vận dụng trí óc của mình để tìm kiếm các nguồn tài liệu, chứng cứ phù hợp, đưa ra các luận điểm logic, chặt chẽ nhằm đi đến một lập luận mang tính thuyết phục cao, cũng

² Đặng Minh Hạnh (2021), “*Kỹ năng của thẩm phán trong việc xây dựng hồ sơ để chuẩn bị xét xử sơ thẩm vụ án Dân sự*”, Luận văn thạc sĩ Luật học, Khoa Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội, tr.41;

như bảo vệ quan điểm của mình một cách hiệu quả. Mục đích cuối cùng của lập luận đó chính là thuyết phục người nghe tại phiên tòa để đạt được kết quả tốt nhất có thể.

Kỹ năng tranh luận là khả năng của một người biết cách sử dụng các lập luận một cách logic, khoa học và các bằng chứng cụ thể để bảo vệ hoặc chống đối một quan điểm, một ý kiến, một vấn đề đang được thảo luận. Kỹ năng tranh luận cần phải đảm bảo tính khách quan, công bằng, phải tư duy nhanh và linh hoạt, và phải có văn hóa. Kỹ năng tranh luận có tầm quan trọng rất lớn trong quá trình tham gia phiên tòa giả định. Khi tranh luận tại phiên tòa giả định, kỹ năng tranh luận giúp cho sinh viên có thể đưa ra những luận cứ, luận điểm, lập luận hợp lý nhằm thuyết phục đối phương và Hội đồng xét xử đồng tình với quan điểm của mình, đồng thời có cơ sở phản bác những lập luận và chứng cứ của đối phương một cách khoa học, văn minh và hiệu quả, tạo ra sự đối lập và tranh luận chặt chẽ, từ đó giúp cho các bên có thể đưa ra quyết định đúng đắn.

2.3. Kỹ năng soạn thảo văn bản áp dụng pháp luật

Để soạn thảo một văn bản áp dụng pháp luật được ban hành theo đúng trình tự, thủ tục hợp pháp, phù hợp với thực tế, và phù hợp với luật thì cần có một số yêu cầu chung khi soạn thảo văn bản áp dụng pháp luật như phải xác định tên văn bản áp dụng pháp luật, phải xác định phạm vi áp dụng, phải xác định tính thực tế và kỹ năng sử dụng ngôn ngữ khi soạn thảo.

Kỹ năng soạn thảo một văn bản áp dụng pháp luật là một kỹ năng đặc biệt riêng có đối với ngành luật. Trong phiên tòa giả định, kỹ năng soạn thảo văn bản áp dụng pháp luật rất quan trọng. Đối với những văn bản như bản án, bản cáo trạng yêu cầu người soạn thảo phải nắm vững được các nguyên tắc, các yêu cầu cần có khi soạn thảo văn bản áp dụng pháp luật để soạn thảo hợp lý và chính xác, nếu có kỹ năng soạn thảo tốt thì văn bản sẽ được viết tốt và chính xác. Từ đó có thể giúp các bên liên quan và thẩm phán khi đọc vào sẽ hiểu rõ hơn về vụ việc, vụ án đang thụ lý, và đưa ra quyết định đúng đắn, phù hợp với pháp luật và ý chí của các bên. Vì vậy, trong khi soạn thảo ngoài chú trọng nội dung cần phải biết cách sử dụng các thuật ngữ pháp lý, ngôn từ đơn giản, dễ hiểu, và biết cách lập luận, đưa ra bằng chứng phân tích một cách sáng suốt, phù hợp để tăng cường sức thuyết phục trong phiên tòa giả định.

3. Thực tiễn xây dựng và phát triển các kỹ năng thông qua phiên tòa giả định tại Trường Đại học Luật, Đại học Huế

Trường Đại học Luật, Đại học Huế trong giai đoạn năm 2019 - 2023 đã ngày càng chú trọng vào công tác dạy và học để phát triển tổng thể toàn diện, cơ bản nắm vững kiến

thức, kỹ năng và thái độ nhằm tạo thuận lợi và rèn luyện cho sinh viên có thể va chạm với công việc khi ra trường một cách thuận lợi. Để thực hiện được mục tiêu đề ra, nhà trường đã triển khai các kế hoạch phát triển và thực hiện đan xen giữa lý thuyết ở trên lớp và thực tiễn áp dụng vào các chương trình do Nhà trường tổ chức hay các cuộc thi về học thuật được tổ chức định kỳ tại các trường đại học mà Trường Đại học Luật, Đại học Huế có biên bản hợp tác. Phiên tòa giả định được quan tâm và phát triển thể hiện qua các chương trình được tổ chức định kỳ do các Khoa chủ trì như Phiên tòa giả định do Câu lạc bộ Luật gia Tương lai, khoa Luật Dân sự tổ chức vào tháng 10/2022. Phiên tòa giả định càng được quan tâm hơn nữa bởi đây là một chương trình hay, một hoạt động thực tiễn mà sinh viên quan tâm và gắn liền với kiến thức học tập của một số học phần trên lớp như Luật Tổ tụng hình sự, Luật Tổ tụng dân sự và Luật Tổ tụng hành chính, v.v... Giúp sinh viên nắm vững các kiến thức được học trên lớp một cách linh động hơn. Phiên tòa giả định ngày càng được nhà trường quan tâm và đầu tư về cơ sở vật chất lẫn hình thức được thực hiện bài bản, thể hiện theo đúng quy trình, trình tự của một phiên tòa thật tại tòa án (*chỉ một số điểm khác với phiên tòa thật là không có sự bất ngờ, phiên tòa giả định thường được diễn theo kịch bản có sẵn hay theo mô típ mà ban tổ chức đặt ra*).

Phiên tòa giả định là một chương trình hay, một hoạt động ngoại khóa về học thuật, nơi đây sinh viên tham gia được đóng vai diễn với các vị trí như: Thẩm phán, Luật sư, Thư ký Tòa án, Kiểm sát viên, v.v... Từ đó được thực hành giống như một người hành nghề thực thụ tại phiên tòa. Như đã phân tích ở trên, phiên tòa giả định là một công cụ vô cùng hữu ích giúp sinh viên rèn luyện một số kỹ năng quan trọng, chẳng hạn: kỹ năng phát biểu, kỹ năng tranh luận, lập luận thuyết phục. Để khẳng định được những phân tích ở trên, nhóm tác giả đã thực hiện khảo sát 1000 sinh viên tại Trường Đại học Luật, Đại học Huế. Quá trình khảo sát sinh viên và giảng viên của Nhà trường năm 2023, nhóm nghiên cứu đưa ra một số kết quả trong quá trình xây dựng và phát triển các kỹ năng của sinh viên Trường Đại học Luật, Đại học Huế thông qua phiên tòa giả định trong giai đoạn năm 2019 - 2023 đó là:³

Thứ nhất, khi được hỏi “*Các hoạt động xây dựng kỹ năng nghề nghiệp thông qua phiên tòa giả định của nhà trường tổ chức cho sinh viên hằng năm đã hiệu quả chưa?*” Thì có đến thì có đến 510/1000 phiếu cho là nhà trường đã xây dựng các kỹ năng cho sinh viên là hiệu quả và chiếm hơn 51% trên tổng số. Đây là một tín hiệu khả quan khi các hoạt động

³ Lê Đình Bảo (2023), “*Xây dựng và phát triển các kỹ năng cho sinh viên thông qua phiên tòa giả định, thực tiễn tại Trường Đại học Luật, Đại học Huế*”, Bài báo cáo tổng kết nghiên cứu khoa học, Phụ lục I;

từ phiên tòa giả định được mọi người biết đến và đạt được thành tựu đáng kể. Vấn đề tiếp theo khi được hỏi “*Kỹ năng nào thông qua phiên tòa giả định, sinh viên có thể vận dụng và áp dụng cho công việc sau này?*” Thì nhận được kết quả 8/17 kỹ năng được sinh viên đánh giá cao cho là những kỹ năng cần thiết và quan trọng nhất.

Bảng 1: Tổng hợp các kỹ năng cần thiết và quan trọng nhất qua khảo sát sinh viên tại Trường Đại học Luật, Đại học Huế

Kỹ năng	Số phiếu chọn	%
Kỹ năng giao tiếp	930	93,0%
Kỹ năng nghiên cứu hồ sơ	900	90,0%
Kỹ năng tư duy phản biện	912	91,2%
Kỹ năng tranh tụng tại tòa	809	80,9%
Kỹ năng soạn thảo văn bản	612	61,2%
Kỹ năng lập luận và tranh luận	599	59,9%
Kỹ năng giải quyết vấn đề và ra quyết định	550	55,0%

Cho thấy sinh viên tại trường đã hình thành dần các kỹ năng và tiếp thu được sau mỗi phiên tòa giả định. Tại Moot Court cuộc thi phiên tòa giả định năm 2022 xét xử vụ án vi phạm quy định về bảo vệ động vật hoang dã tại thành phố Hồ Chí Minh do tổ chức WCS tổ chức đã phát huy tối đa các kỹ năng của sinh viên từ khi nhận hồ sơ vụ án và đi đến vòng chung kết của cuộc thi. Sinh viên được tập huấn tất cả các kỹ năng mà sinh viên cần phải có tại phiên tòa giả định một cách cụ thể, bài bản và hiệu quả. Riêng Trường Đại học Luật, Đại học Huế đạt được ba giải thưởng (*01 luật sư xuất sắc nhất và 02 người tham gia tố tụng xuất sắc nhất*). Ngoài ra, còn có các cuộc thi, tuyên truyền pháp luật thường niên từ Câu lạc bộ Luật gia Tương lai, Trung tâm Thực hành luật và Khởi nghiệp, các Liên chi đoàn khoa, v.v... Không chỉ thế, mà nó còn được các giảng viên của trường lồng ghép vào các học phần tố tụng như tố tụng dân sự, hành chính và hình sự đã giúp cho sinh viên tiếp cận và phát triển được các kỹ năng cần thiết.

Thứ hai, việc xây dựng và phát triển các kỹ năng thông qua các phiên tòa giả định đã giúp cho sinh viên khơi dậy niềm đam mê nghề nghiệp và hầu như cảm hứng của các bạn sinh viên ngày càng mong muốn tham gia được nhiều hơn nữa từ hoạt động phiên tòa giả định. Không chỉ là cuộc thi mà còn các buổi tuyên truyền pháp luật bằng phiên tòa giả định,

các bạn sinh viên xem đây là nguồn khai thác kiến thức hợp lý, hữu ích và dễ tiếp cận với thực tế nhất để dễ dàng nắm bắt được kiến thức một cách dễ hiểu nhất.

Như vậy có thể thấy rằng, xây dựng và phát triển các kỹ năng thông qua phiên tòa giả định cho sinh viên tại Trường Đại học Luật, Đại học Huế đã đạt được một số thành tựu nhất định, vì vậy cần phát huy hơn nữa những thành tựu này, phải làm sao để khi tham gia phiên tòa giả định, các bạn không chỉ xem đây là trách nhiệm hay tham gia cho vui mà cần phải phát huy tối đa, rèn luyện và trau dồi các kỹ năng mà phiên tòa giả định mang lại.

4. Những nguyên nhân, hạn chế xây dựng và phát triển các kỹ năng cho sinh viên thông qua phiên tòa giả định tại Trường Đại học Luật, Đại học Huế

Phiên tòa giả định không chỉ là một sân chơi, nơi thỏa sức bùng nổ những kiến thức cho sinh viên mà chương trình này còn thực hiện sứ mệnh định hướng nghề nghiệp gián tiếp từng bước đúc rút những kỹ năng cơ bản trong hoạt động của phiên tòa. Tại Trường Đại học Luật, Đại học Huế đã quan tâm và nắm bắt được những nhu cầu cơ bản của sinh viên nên vì thế trường đã có các kế hoạch tổ chức các phiên tòa giả định để trau dồi các kỹ năng cho sinh viên. Trong chương trình chính khóa và chương trình ngoại khóa tại Trường Đại học Luật, Đại học Huế đã cơ bản đáp ứng và truyền tải cho sinh viên những kiến thức, kỹ năng và thái độ học tập cần thiết, hoạt động tổ chức phiên tòa giả định đã đạt được nhiều kết quả tốt và cơ bản định hướng cho sinh viên những kiến thức về ngành nghề. Việc tổ chức các phiên tòa giả định tại trường đã có nhiều kết quả tốt đẹp, song bên cạnh những thành tựu đạt được vẫn còn tồn tại nhiều hạn chế cụ thể như sau:

Về mô hình phiên tòa giả định: Mô hình phiên tòa giả định tại Trường Đại học Luật, Đại học Huế ngày càng được được nhân rộng, đầu tư và phát triển. Tuy nhiên, phiên tòa giả định ngày càng tổ chức nhiều tràn lan không thực chất đi sâu vào thực tiễn và nhu cầu của sinh viên nhiều chương trình phiên tòa giả định được tổ chức theo hướng kịch bản có sẵn tạo thế bị động cho sinh viên từ đó tạo thói quen ỷ lại của một bộ phận sinh viên.

Về nghiên cứu hồ sơ vụ án: Trong quá trình nghiên cứu hồ sơ của phiên tòa giả định còn gặp một số vấn đề khó khăn, các bạn sinh viên tham gia phiên tòa giả định với các vai Thẩm phán, Hội thẩm, Viện kiểm sát, Luật sư chưa tìm hiểu kỹ các tài liệu của vụ án để phục vụ cho việc nghiên cứu, phân tích nên dễ dẫn đến sai sót trong bản cáo trạng, kết luận tội danh của bị cáo.

Từ việc tham gia phiên tòa đã đem lại rất nhiều lợi ích cho sinh viên, tuy nhiên vẫn còn tại một số hạn chế khiến sinh viên không thể nâng cao khả năng rèn luyện kỹ năng cho

bản thân. Làm cho bản thân không tiếp thu được kiến thức và trau dồi các kỹ năng mềm cũng như các kỹ năng nghề nghiệp, cụ thể:

Một là, thiếu sự tự tin.

Tuy đã tham gia phiên tòa giả định nhưng trong các tiết học, nhiều bạn sinh viên dù biết kiến thức đó nhưng lại không dám mạnh dạn giơ tay phát biểu bài do sợ sai, không đúng và bị chê cười. Khi thuyết trình vẫn còn run, nói lắp bắp và chưa thoát ra được tờ giấy tài liệu của mình, vẫn chăm chú đọc hơn là thuyết trình.

Hai là, thiếu thực hành.

Việc thực hành và nghiên cứu thường xuyên sẽ có thể giúp sinh viên áp dụng kiến thức trên giảng đường vào các chương trình thực tế. Tuy nhiên việc thực hành của sinh viên chỉ ở mức cơ bản, giảng viên giảng dạy trên lớp không đủ thời lượng tiết học để có thể hướng dẫn sinh viên cụ thể. Khi đưa một bài tập tình huống, sinh viên vẫn chưa biết cách lập luận khoa học, logic mà vẫn giữ cách lập luận lan man.

Ba là, chưa tận dụng được các kỹ năng mà phiên tòa giả định mang lại như kỹ năng ứng biến và giải quyết vấn đề.

Sinh viên chưa giải quyết được các tình huống phức tạp, bất ngờ. Thông qua thực tiễn tổ chức phiên tòa cho thấy sinh viên chỉ bám theo đề cương của vụ án, bám sát, học thuộc kịch bản và chỉ hoàn thành vai trò diễn của mình mà thôi. Khi có các tình huống phát sinh, thay đổi cơ bản một số tình tiết thì sinh viên trở nên ấp úng, cách xử lý các tình huống đó còn mơ hồ tạo nên sự chưa chuyên nghiệp. Điều này cho thấy sinh viên chưa trang bị nhiều kỹ năng về lập luận, tranh luận và kỹ năng ứng biến phát sinh tại phiên tòa chưa thật sự hiệu quả. Đối với những bạn tham gia nhiều phiên tòa giả định cũng chưa thật sự đáp ứng được các kỹ năng này, vì tâm thế của các bạn sinh viên đã bị ăn sâu vấn đề chỉ diễn và hoàn thành vai diễn. Chính vì những hạn chế này tạo ra một phiên tòa giả định nhàm chán và không thu hút người nghe và cũng không đặt ra vấn đề tiếp thu kỹ năng và bài học rút ra từ phiên tòa giả định.

Bốn là, sinh viên Trường Đại học Luật, Đại học Huế nói chung có nền tảng kiến thức đảm bảo và khả năng học hỏi tốt. Tuy nhiên, sinh viên vẫn còn ỷ lại, chưa thực sự của chủ động trong học tập và ít tham gia các hoạt động do nhà trường tổ chức. Khi được hỏi “Bạn đã từng tham gia vào phiên tòa giả định để nâng cao kỹ năng nghề nghiệp nào chưa?” thì đã có đến 675/1000, chiếm 67,6% phiếu đưa ra ý kiến chưa từng tham gia bất kỳ một phiên tòa giả định. Có thể thấy, mô hình phiên tòa giả định vẫn chưa tiếp cận đến nhiều sinh viên do nhiều

lý do khác nhau: các phiên tòa giả định chưa nhiều, chưa có điều kiện tiếp cận, chưa nắm bắt được thông tin để đăng ký tham gia, đa phần các phiên tòa được tổ chức ở trong Câu lạc bộ Luật gia Tương lai nên khó để vào tham gia được, bản thân còn chưa đủ tự tin về kiến thức và vẫn còn e ngại trước đám đông, cảm thấy phiên tòa giả định chưa hỗ trợ được các kỹ năng cần thiết cho mình nên không muốn tham gia. Đây là một hạn chế trong công tác thực hiện các kế hoạch tổ chức hoạt động giả định pháp lý phiên tòa giả định.

5. Một số giải pháp phát triển kỹ năng cho sinh viên thông qua phiên tòa giả định

Từ những nguyên nhân hạn chế mà nhóm tác giả đã phân tích ở trên để sinh viên nắm bắt và rèn luyện và phát triển những kỹ năng đó, cần những giải pháp sau:

Thứ nhất, nâng cao nhận thức về tầm quan trọng của các kỹ năng trong phiên tòa giả định.

Đây là yếu tố mang tính mấu chốt trong các giải pháp, bởi đây không chỉ là giai đoạn mà đây là một quá trình. Yếu tố nhận thức sẽ giúp sinh viên hiểu về tầm quan trọng của các kỹ năng trong phiên tòa, phía Nhà trường cần có những chương trình hội thảo, tập huấn để sinh cảm nhận và nhận thức được tầm quan trọng của các kỹ năng.

Thứ hai, tăng cường đào tạo kỹ năng, tạo điều kiện cho sinh viên thực hành.

Đào tạo kỹ năng nghiên cứu, phân tích, giao tiếp, làm việc nhóm và giải quyết vấn đề là rất quan trọng để giúp sinh viên phát triển tốt hơn trong phiên tòa giả định. Trong chương trình đào tạo của Trường Đại học Luật, Đại học Huế đã có những tiết học để phát triển những kỹ năng như: Kỹ năng nghiên cứu, kỹ năng lập luận, v.v... Cung cấp các tài liệu và tài nguyên cần thiết để sinh viên có thể thực hành và chuẩn bị cho phiên tòa giả định. Đây là một yếu tố rất quan trọng bởi với lượng kiến thức khổng lồ mà sinh viên luật chỉ học qua lý thuyết là chưa đủ, vì vậy việc nhà trường tạo điều kiện cho sinh viên thực hành tạo cảm giác thích thú trong học tập là hết sức quan trọng.

Thứ ba, tạo môi trường học tập tích cực và tăng cường sự hỗ trợ.

Tạo ra một môi trường học tập tích cực, khuyến khích sinh viên tham gia và chia sẻ kinh nghiệm của mình về phiên tòa giả định. Cung cấp, hỗ trợ cho sinh viên trong quá trình chuẩn bị và thực hiện phiên tòa giả định, bao gồm hỗ trợ về kỹ thuật và tài chính. Ngoài ra, cần có sự hỗ trợ của các giảng viên giảng dạy để sinh viên nắm bắt quy trình điều hành và các vị trí của phiên tòa giả định.

Thứ tư, tạo ra các cơ hội thực tế.

Để sinh viên có nhiều cơ hội tiếp xúc với các phiên tòa, Nhà trường (thông qua Trung tâm Thực hành Luật và Khởi nghiệp) nên phối hợp với Tòa án tổ chức các phiên tòa

tại Trường. Thông qua các phiên toà thực tế sinh viên từ năm 2 trở đi sau khi học các học phần tố tụng sẽ hiểu hơn về phương thức điều hành một phiên toà, học hỏi được các kỹ năng tranh luận, kỹ năng đặt câu hỏi, kỹ năng viết cáo trạng, bản án từ những nguồn tiên hành tố tụng.

Thứ năm, tăng cường các nguồn lực về phát triển các kỹ năng cho sinh viên thông qua phiên tòa giả định.

Nhà trường đã hợp tác với các công ty Luật, các cơ quan pháp luật để truyền đạt những kỹ năng cho sinh viên, theo nhu cầu của sinh viên hoạt động này nên tiến hành định kỳ 1 tháng/lần để sinh viên được trao đổi, trau dồi những kỹ năng từ các lĩnh vực thực tiễn. Bên cạnh đó, trong chương trình chính khoá nên hướng dẫn sinh viên chuẩn bị và tổ chức các hoạt động trải nghiệm nhiều hơn, thực hành các tình huống giả định như phiên họp Hội đồng nhân dân, phiên toà, mô hình tư vấn,...

6. Kết luận

Trường Đại học Luật, Đại học Huế ngày càng chú trọng vào công tác tổ chức các chương trình về phát triển các kỹ năng như phiên tòa giả định trong những năm qua. Tuy nhiên, trên thực tế kết quả của các hoạt động chưa thực sự đem lại hiệu quả cao, chưa thể hiện được cho sinh viên thấy đây là một hoạt động bổ ích. Để nâng cao chất lượng hơn nữa, nhóm tác giả chỉ ra những hạn chế còn mắc phải, từ đó đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao công tác phát triển các kỹ năng nghề nghiệp cho sinh viên. Mỗi biện pháp có những ưu điểm và hiệu quả riêng. Vì vậy, các biện pháp cần phải thực hiện một cách đồng bộ để nâng cao kỹ năng cho sinh viên nói riêng và chất lượng đào tạo của Trường Đại học Luật nói chung để thực hiện sứ mạng là “... cơ sở đào tạo đại học, sau đại học về lĩnh vực pháp luật, nghiên cứu khoa học, chuyển giao công nghệ về khoa học xã hội - nhân văn; tổ chức các dịch vụ pháp lý; cung cấp nguồn nhân lực, sản phẩm khoa học, dịch vụ pháp lý có chất lượng cao đáp ứng nhu cầu phát triển kinh tế - xã hội của khu vực miền Trung, Tây Nguyên và cả nước”⁴.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Lê Đình Bảo (2023), “*Xây dựng và phát triển các kỹ năng cho sinh viên thông qua phiên tòa giả định, thực tiễn tại Trường Đại học Luật, Đại học Huế*”, Bài báo cáo tổng kết nghiên cứu khoa học, Phụ lục I;

⁴ Sứ mạng và mục tiêu phát triển của Trường Đại học Luật, Đại học Huế, <https://www.hul.edu.vn/vi/page/su-mang-va-muc-tieu-phat-trien>, truy cập ngày 12/07/2023.

2. Sứ mạng và mục tiêu phát triển của Trường Đại học Luật, Đại học Huế, <https://www.hul.edu.vn/vi/page/su-mang-va-muc-tieu-phat-trien>, truy cập ngày 12/07/2023;

3. “Kỹ năng nghề nghiệp là gì? Vai trò của kỹ năng”, <https://khoaluantotnghiep.com/khai-niem-ky-nang-la-gi/>, truy cập ngày 10/07/2023;

4. Đặng Minh Hạnh (2021), “Kỹ năng của thẩm phán trong việc xây dựng hồ sơ để chuẩn bị xét xử sơ thẩm vụ án Dân sự”, Luận văn thạc sĩ Luật học, Khoa Luật, Đại học Quốc gia Hà Nội.